

EVLİ BİREYLERİN AİLE YILMAZLIK ALGISINA İLİŞKİN NİTEL BİR İNCELEMEⁱ

Ahmet Furkan DABANLIⁱⁱ, Süleyman Barbaros YALÇINⁱⁱⁱ

Öz

Bu çalışma, evli bireylerin aile yılmazlığı algılarını Walsh Aile Yılmazlığı Modeli çerçevesinde inceleyen nitel bir araştırmadır. Farklı sosyoekonomik düzeylerden evli bireylerle yürütülen yarı yapılandırılmış görüşmelerden elde edilen bulgular ile evli bireylerin ailede yaşadığı zorlu yaşam olayları, bu olayları nasıl algıladıkları ve bu süreçlerde hangi koruyucu faktörleri devreye aldıkları ortaya konulmuştur. Bulgular, Walsh aile yılmazlığı modelinin üç temel boyutu –inanç sistemleri, örgütsel örüntüler ve iletişim/problem çözme süreçleri– etrafında şekillendiğini ortaya koymuştur. İnanç sistemleri boyutunda zorlukların “ilahi sınav” olarak anlamlandırılması, manevi kaynaklara dayanma ve umudun korunması öne çıkarken; örgütsel örüntülerde eşler arası dayanışma, rol esnekliği, geniş aileden gelen destek/desteksizlik ikilemi ve sınır koyma davranışları belirleyici olmuştur. İletişim süreçlerinde ise açık duygusal paylaşım, birbirini suçlamama, işbirlikçi problem çözme ve aile rutinleri, ailede yılmazlığı güçlendiren unsurlar olarak tespit edilmiştir. Sosyoekonomik düzey, eğitim seviyesi, evlilik süresi ve cinsiyet gibi demografik değişkenler yılmazlık örüntülerini anlamlı biçimde etkilemiştir. Çalışma, Türk kültürü bağlamında maneviyatın, geniş aile dinamiklerinin ve çekirdek aile sınırlarının Walsh modelini zenginleştiren özgün katkılar sunduğunu göstermekte; yerel literatürdeki benzer bulgularla (manevi başa çıkma, esnek rol düzenlemeleri, iletişimde açıklık) yüksek uyum sergilemektedir. Sonuçlar, aile danışmanlığı ve politika önerileri için kültüre duyarlı, çok boyutlu müdahale programlarının gerekliliğini vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Aile Yılmazlığı, Nitel Analiz, Türk Aile Kültürü

A Qualitative Study on Married Individuals' Perceptions of Family Resilience **Abstract**

This qualitative study examines married individuals' perceptions of family resilience through the lens of Walsh's Family Resilience Model. Based on findings derived from semi-structured interviews with married individuals from diverse socioeconomic backgrounds, the research delineates the adverse life events encountered within the family, the participants' cognitive appraisals of these events, and the protective factors mobilized during such processes. The findings reveal that resilience patterns are

ⁱ KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ ULUSLARARASI AİLE ÇALIŞMALARI KONGRESİ-IFSC (23-25/10/2025)'nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur. (It was presented as an oral presentation at the Kırıkkale University International Family Studies Congress-IFSC [23-25/10/2025]).

ⁱⁱ Dr., Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü, ahmetdabanlifurkan@gmail.com, 0009-0001-2766-5657

ⁱⁱⁱ Prof. Dr., Necmettin Erbakan Üniversitesi, Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı, barbarosyalcin@erbakan.edu.tr, 0000-0001-8818-8252

structured around the three fundamental dimensions of Walsh's model: belief systems, organizational patterns, and communication/problem-solving processes. In the dimension of belief systems, framing hardships as a "divine trial," relying on spiritual resources, and the maintenance of hope emerged as primary themes. Regarding organizational patterns, spousal solidarity, role flexibility, the dichotomy of extended family support versus lack thereof, and boundary-setting behaviors were found to be decisive. Within communication processes, open emotional sharing, non-blaming interactions, collaborative problem-solving, and family routines were identified as key elements reinforcing family resilience. Demographic variables such as socioeconomic status, educational attainment, marital duration, and gender significantly influenced these resilience trajectories. This study demonstrates that spirituality, extended family dynamics, and nuclear family boundaries provide unique contributions that enrich the Walsh model within the Turkish cultural context, exhibiting high alignment with local literature regarding spiritual coping, flexible role arrangements, and communicative transparency. Consequently, the results underscore the necessity of culturally sensitive, multidimensional intervention programs for family counseling and social policy recommendations.

Keywords: Family resilience, Qualitative research, Turkish family culture

Extended Abstract

This qualitative investigation explores married individuals' perceptions of family resilience, framed by Walsh's Family Resilience Model, through semi-structured interviews with nine participants from varied socioeconomic contexts in Turkey. Employing a phenomenological methodology, the study delves into participants' lived experiences of adversity, their cognitive interpretations of these challenges, and the protective mechanisms activated during crises. The sample, with an average age of about 41 years and mean marital duration of 19 years, was recruited via maximum variation sampling to capture diversity in education (from primary to postgraduate), employment, and socioeconomic levels. Participants had not sought professional psychological support, and all reported resolution of crises without lasting effects. Data collection involved open-ended inquiries aligned with Walsh's key domains: belief systems, organizational patterns, and communication/problem-solving processes. Interviews were audio-recorded, transcribed verbatim, and analyzed using content analysis, encompassing open coding, thematic development, and alignment with Walsh's theoretical constructs. Credibility was bolstered through member checking, expert reviews, and inter-rater reliability assessments.

Findings reveal that family resilience is structured around Walsh's three core dimensions, enriched by Turkish cultural influences including spirituality, extended family involvement, and nuclear family boundary maintenance. In the belief systems domain, participants often construed adversities as "divine tests" or "trials from God," fostering emotional equilibrium and enduring optimism. For instance, one interviewee remarked, "We viewed this as a spiritual examination for us," illustrating how faith-based practices like prayer imbued crises with purpose and drive. This perspective dovetails with sub-themes of optimism preservation and crisis-as-growth opportunities, such as strengthened family unity amid shared hardship. Spirituality served as a vital internal asset, aiding hope sustenance and despair alleviation, especially in cases of prolonged illness or financial strain.

Organizational patterns highlighted spousal unity, adaptive roles, and the dual-edged role of extended family aid. Adversities often reinforced marital bonds, with partners as key emotional anchors: "The crisis truly deepened our connection." Flexibility in roles was prominent among lower-income groups, where women frequently took on additional duties, like entering the workforce or managing homes during spousal health issues. Extended family dynamics presented contrasts: some derived significant benefits from kin support (e.g., financial aid for housing), while others faced neglect or meddling from in-laws, leading to feelings of marginalization. Such experiences prompted boundary establishment, such as geographic relocation to safeguard nuclear family independence, which proved essential in preventing relational breakdowns. Higher socioeconomic participants adeptly utilized external resources like educational and medical institutions, underscoring access inequalities as resilience moderators.

Communication and problem-solving emphasized transparent emotional sharing, blame avoidance, and cooperative strategies. Participants avoided accusations, opting for empathetic exchanges: "We refrained from blaming; we tackled it as a united front." This promoted collaborative decisions and dispute resolution, transforming challenges into relational enhancements. Rituals and routines—e.g., communal dinners, weekend gatherings, or games like chess—were crucial for normalcy restoration and post-crisis bonding, accelerating recovery and supporting sustained well-being.

Demographic factors significantly shaped resilience paths. Lower socioeconomic status amplified reliance on spiritual and kin-based resources, with women exhibiting heightened adaptability through labor inputs. Advanced education correlated with proactive knowledge acquisition and institutional engagement, enabling structured problem-solving. Marital length influenced patterns: briefer unions (6–10 years) emphasized child-focused adjustments, while extended ones (over 20 years) prioritized boundary navigation amid kin pressures. Gender dynamics showed malleability; women typically managed emotional and care aspects, men focused on provisioning, yet crises spurred adaptations boosting overall resilience.

Viewed through Walsh's lens, the results validate the model's relevance in Turkey, while revealing cultural augmentations. Belief systems gained depth from fate-oriented narratives and divine intent, echoing regional research on spiritual coping (Karancı & Alkan, 2006). Organizational resilience emerged via restructuring and resource activation, with boundary strategies mitigating unique extended family strains (Öztürk & Atıcı, 2019). Communication, through non-critical sharing and routines, aligned with Walsh's emphasis on clarity and teamwork (Walsh, 2016). Parallels with Turkish literature affirm spirituality, role versatility, and dialogue as core resilience pillars (Erdem & Safi, 2018; Özdemir & Şimşek, 2019), though this study uniquely spotlights institutional roles in mitigating socioeconomic gaps (Prime et al., 2020).

The discussion integrates these elements, portraying family resilience as a complex, culture-infused phenomenon. Spirituality stands out as a primary safeguard, facilitating sense-making and hope in adversity, akin to Masten's (2014) "ordinary magic" view of resilience. Organizational adaptability counters persistent stressors like poverty, while communication converts trials into growth avenues (Patterson, 2002). This work extends Walsh's framework by incorporating Turkish nuances: the mixed blessings of extended kin ties and the need for nuclear autonomy. Limitations include possible retrospective biases in self-reports, limited sample size reducing transferability, and geographic confinement. Future research might employ mixed methods to measure resilience quantitatively and broaden participant diversity.

In summary, the findings underscore the value of culturally sensitive family interventions, recommending holistic programs that blend spiritual elements, boundary skills, and communication enhancement. Policy recommendations advocate improved institutional access (e.g., unified school-health initiatives) to bolster vulnerable families. This research

contributes to the field by illuminating Turkish families' adversity navigation, offering practical guidance for family welfare promotion.

Giriş

Yılmazlık bireysel düzeyde, zorluklar karşısında uyum sağlayabilme ve toparlanabilme kapasitesi olarak görülürken, aile düzeyine taşındığında “aile yılmazlığı”, bir bütün olarak ailenin stres ve krizlere karşı sistemin harekete geçirilmesiyle dayanabilme ve yeniden denge kurabilme sürecini ifade eder (Sabah, Aljaberi, Martin, Lee ve Lin, 2025). Aileler, yaşam döngüleri boyunca beklenmedik krizler, kronik hastalıklar, ekonomik sıkıntılar, göç veya kayıplar gibi çeşitli zorlu yaşam olaylarıyla karşılaşır. Aile yılmazlığı, bu zorluklara rağmen ailenin işlevselliğini sürdürme, uyum sağlama ve hatta bu deneyimlerden güçlenerek çıkma kapasitesini ifade eder (Walsh, 2015). Bu kavram, bireysel yılmazlığın ötesinde, ailenin bir sistem olarak stres ve travmaya karşı gösterdiği olumlu uyumu merkeze alır. “Yılmazlık”, kavramın orijinal İngilizce karşılığının “Resilience” temel anlamını en iyi yansıtan terim olarak kabul edilir. Kavramın özü, sadece zorluğa “direnme” (Dayanıklılık) veya “sağlam kalma” (Sağlamlık) yeteneği değil, aynı zamanda zorluktan sonra “geri dönebilme” ve “olumlu yeniden uyum” yeteneğini de içermesidir (Luthar, Cicchetti, ve Becker, 2000). Türk akademik alan yazını, bireysel düzeydeki “Psychological Resilience” kavramının çevirisinde Gizir ve Aydın (2006)’ın öncü çalışmalarında “Psikolojik Sağlamlık” veya “Psikolojik Yılmazlık” gibi terimleri kullanmış olsa da “Family Resilience” kavramında “Aile Yılmazlığı” terimi, alandaki en kabul görmüş ve yaygın kullanıma sahip çeviri olmuştur (Buluş ve Bağcı, 2016; Özbay ve Aydoğan, 2012.; Günaydın ve Akaroğlu, 2022; Kaner ve Bayraklı, 2010). Bu çalışmada aile yılmazlığı kavramının yaygın kullanımı referans alınmıştır.

Bir aile, güçlü bir uyum ve anlam duygusuna, başa çıkma ve problem çözme becerilerine hem maddi hem de duygusal yılmazlığa, etkili iletişime ve genişletilmiş bir destek sistemine sahipse; yaşanan zorlukların sonucu büyüme ve güçlenme olabilir (Chapin, 2011). Her aile, kendi yapısı, kaynakları ve kısıtlamalarının yanı sıra zorlukları ve fırsatları açısından benzersizdir. Aileler, kaynakları, değerleri, işlevsel kalıpları ve yapısal düzenlemeleri açısından büyük farklılıklar gösterir (Walsh, 2015). Sağlıklı aileler de krizler yaşar; fark eden şey koruyucu ve toparlayıcı süreçleri devreye sokabilmeleridir (Black ve Lobo, 2008). Ekonomik zorluklar aile ilişkilerini zora sokarak çatışmaların, depresyonun ve kopuklukların artmasına neden olabilmektedir. Ancak birçok dezavantajlı aile, zorluklar karşısında olağanüstü bir direnç göstermektedir. Düşük ekonomik kaynaklar, ayrımcılık ve sosyal dışlanma, özellikle kırsaldan gelenler olmak üzere birçok aile için engeller oluşturmaktadır. Ancak birçok aile, yılmazlığı besleyen güçlü kültürel kimlikleri ve destek sistemleri ile sistemlerini geliştirmektedir (Walsh, 2015). Yılmazlık aile ilişkilerinin merkezinde yer alan bir kavramdır. Ailelerin karşılaştıkları zorluklara rağmen işlevselliklerini sürdürebilmeleri, ebeveynlik biçimleri, ilişkisel destek ağları ve kültürel bağlamla şekillenir. Bu nedenle aile yılmazlığı, bireysel yılmazlığın ötesinde, ilişkisel bağların sürekliliğini sağlayan özgün bir sistemsel özellik olarak değerlendirilmelidir (Coyle, Nochajski, Maguin, Safyer, DeWit ve Macdonald, 2009). Walsh’un aile yılmazlığı çerçevesi; organizasyonel kalıplar, iletişim kalıpları ve inanç sistemleri olarak 3 ana kavram üzerinden ailenin zorlayıcı yaşantılara karşı birlikte oluşunu vurgular (Walsh, 2015, 2016b).

Aile ilişkilerinin kalitesi, çocukların duygusal ve sosyal uyumunu doğrudan etkiler. Ebeveynlikte sergilenen tutarlılık ve destekleyici davranışlar, çocukların dışsal stres faktörlerine karşı daha güçlü bir direnç geliştirmesine olanak tanır. Bu durum, aile yılmazlığının bireysel düzeyde değil, ilişkisel düzeyde işlediğini göstermektedir (Coyle, Nochajski, Maguin, Safyer, DeWit ve Macdonald, 2009). Bireylerde güvenli bağlanma stiline sahip olunması ile aile yılmazlığı kapasitesi arasında pozitif ve anlamlı ilişki olduğu ve benlik saygısının bu aile yılmazlığı yordamada aracılık rolüne sahip olduğu ortaya konmuştur (Kara ve Kandemir, 2021). Aile yılmazlığı kültürel olarak şekillenen bir süreçtir. Türk kültüründe maneviyat, geniş aile desteği ve kolektif yas tutma pratikleri, yılmazlık kapasitesini artıran belirleyici faktörler olarak öne çıkar (Yıldırım ve Arslan, 2022).

Bu çalışma, Walsh'un evrensel olarak kabul gören modelini referans alarak gerçekleştirilen ve Türk aile yapısının zorluklar karşısındaki özgün yanıtlarını kendine has özellikleri (örneğin, güçlü geniş aile bağları, manevi değerlerin yoğunluğu, toplumsal beklentiler) ile inceleyen nitel bir araştırma ortaya koymayı amaçlamaktadır. Elde edilen deşifre temaları, Türk ailesinin yılmazlık süreçlerinde maneviyat, geniş aile dinamikleri (destek ve çatışma), eş desteği ve fedakârlık gibi unsurların modelin boyutları üzerindeki görüngüsünü araştırmayı hedeflemektedir. Bu bağlamda, mevcut nitel bulgular Türk ailelerinin özgün başa çıkma stratejilerini ve kültüre özgü destek mekanizmalarını ortaya koyarak, alana pratik ve kuramsal katkılar sunacaktır. Çalışmanın, Türk aileler için Walsh aile yılmazlığı modeli boyutlarına ek olarak kültüre duyarlı içerikler açısından katkı sunması beklenmektedir.

Ulusal literatür incelendiğinde, aile yılmazlığı olgusunun nicel araştırma yöntemleri kullanılarak stres, evlilik doyumu ve psikolojik sağlamlık gibi değişkenler üzerinden incelendiği görülmektedir (Günaydın ve Akaroğlu, 2022; Buluş ve Bağcı, 2016). Ancak, evrensel bir çerçeve sunan Walsh Aile Yılmazlığı Modeli'nin inanç, örgütlenme ve iletişim boyutlarının; Türk kültürüne özgü dinamiklerle (geniş aile müdahaleleri, manevi başa çıkma stratejileri ve esnek rol dağılımları) nasıl şekillendiğini evli bireylerin kendi anlatıları üzerinden derinlemesine inceleyen nitel araştırmalar oldukça sınırlıdır. Literatürdeki bu metodolojik ve kültürel boşluktan hareketle bu araştırmanın problemi, 'Evli bireylerin deneyimledikleri zorlu yaşam olayları karşısında aile yılmazlığı süreçleri, Walsh Aile Yılmazlığı Modeli çerçevesinde nasıl anlamlandırılmakta ve yapılandırılmaktadır?' şeklinde belirlenmiştir. Bu çalışma, Türk kültüründe ailelerin kriz anlarındaki özgün başa çıkma stratejilerini gün yüzüne çıkararak literatürdeki bu boşluğu doldurmayı amaçlamaktadır.

Yöntem

Araştırma Deseni

Bu çalışma, Froma Walsh'un (2015, 2016) Aile Yılmazlığı Modeli'nin Türk aile yapısı üzerindeki görüngüsünü (fenomenini) derinlemesine incelemek amacıyla nitel araştırma

yöntemi ile desenlenmiştir. Çalışmada, ailelerin zorlu yaşam olayları karşısındaki öznel deneyimlerini, anlamlandırma süreçlerini ve uyum mekanizmalarını bütüncül bir bakış açısıyla ortaya koymayı sağlayan fenomenolojik yaklaşım benimsenmiştir (Creswell, 2013; Walsh, 2016). Bu yaklaşım, ailelerin kriz döneminde kullandığı bilişsel, örgütsel ve iletişimsel süreçleri, kuramsal çerçeveye uygun olarak ayrıştırmayı mümkün kılmıştır. Bu yöntem, bulguların Walsh boyutlarıyla entegrasyonunu sağlayarak, sonraki tartışmada literatür bağlantılarını kolaylaştıracaktır.

Çalışma Grubu ve Demografik Özellikler

Çalışma grubu, maksimum çeşitlilik örneklemesi stratejisi kullanılarak belirlenmiştir (Patton, 2015). Katılımcılar, evlilikleri süreci içinde ciddi bir zorlu yaşam olayı (kronik hastalık, kaza, maddi kriz, geniş aileden kaynaklı çatışma vb.) tecrübe etmiş ve bu olay sonrasında aile bütünlüğünü koruma veya yeniden yapılandırma sürecine girmiş dokuz yetişkin bireyden (K1-K9) oluşmaktadır.

Araştırmaya gönüllü olarak katılmak isteyen bireyler dahil edilmiştir. Araştırma grubunda toplam 9 kişi bulunmaktadır. Araştırmaya katılan bireylerin yaş ortalamaları 41'dir. Ortalama olarak evlilik süreleri 19 yıldır. Araştırmaya katılan bireylerin 2'si ilköğretim, 3'ü lise, 3'ü üniversite ve 1'i ise lisansüstü mezundur. Araştırma grubunda yer alan bireylerden biri hariç, diğerleri çalışmaktadır. Bireylerin 5'i aileye giren kazancın aile geçimi için yeterli olmadığını, 2'si aile geçimi için yeterli olduğunu, 2'si aile geçiminden fazla olduğunu belirtmişlerdir. Araştırma grubuna yer alan bireyler kalıcı bir sorunlarının olmadığını belirtmişlerdir. Ayrıca araştırma grubunda yer alan aileler, bu zamana kadar profesyonel bir psikolojik yardım almamışlardır

Çalışma grubunun demografik çeşitliliği, Walsh Modeli'nin Türk kültüründeki farklı katmanlarda nasıl işlediğini incelemek açısından önemlidir (Özgüven, 2012):

Evlilik Süresi: Katılımcılar, evlilik sürelerine göre üç farklı kategoriye (6-10 yıl, 11-20 yıl ve 20+ yıl) dağılmıştır. Bu çeşitlilik, ailelerin gelişimsel döngüsünün farklı aşamalarında (Carter ve McGoldrick, 2005) yılmazlık süreçlerinin nasıl değiştiğini karşılaştırmalı olarak analiz etme imkânı sunmuştur. Özellikle uzun evlilik süresine sahip (20+ yıl) katılımcıların deneyimleri, geniş aile ilişkileri ve geleneksel rol dağılımı temalarını derinleştirmede kritik rol oynamıştır.

Sosyo-ekonomik Düzey (SED): Çalışma grubunun, düşük, orta ve yüksek SED gruplarını içermesi, kriz türlerinin (örneğin, düşük SED'de maddi krizlerin baskın olması) ve kaynak seferberliğinin (özellikle dış desteklere erişimin) yılmazlık üzerindeki etkilerini incelemeyi desteklemiştir (Patterson, 2002).

Veri Toplama Aracı ve Süreci

Veri toplama aracı olarak, araştırmacı tarafından Walsh Aile Yılmazlığı Modeli'nin üç ana boyutunu (İnanç Sistemleri, Örgütsel Süreçler, İletişim ve Problem Çözme Süreçleri) temel alarak geliştirilen 9 adet açık uçlu sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu

kullanılmıştır. Görüşme soruları, aile üyelerinin kriz anındaki bilişsel çerçevelmelerini (zorluğa anlam verme), davranışsal tepkilerini (esneklik ve rol değişimi) ve etkileşim biçimlerini (açık iletişim ve ortak problem çözme) detaylıca ortaya çıkarmayı hedeflemiştir.

Nitel araştırmada güvenilirlikte, ortamda meydana gelen her şeyi veri olarak kaydetmek önemlidir. Bu nedenle görüşme esnasında ses kayıt cihazı ile detaylı kaydın alınması güvenilirliği sağlama yollarından biri olarak kullanılmıştır. Aynı zamanda, araştırma sürecinin detaylı olarak tanımlanması ve kaydedilen verilerin analiz sürecinde psikolojik danışmanlık alanından akademisyenlerden ve nitel araştırma yöntemlerinde uzman akademisyenlerden görüş alınarak, güvenilirlik sağlanmaya gidilmiştir. Bu aşamada belirli kategorilere yapılan içerik analizi için uzman görüşleri alınmıştır. Görüşme yoluyla elde edilen veriler, 4 kategori ve alt kategori içerisinde tanımlanmıştır. Görüşmelerden elde edilen kodlar ve ifadeler için katılımcılardan içeriği doğrulayıcı geri dönütler alınmıştır.

Veri Analizi

Görüşme deşifrelerinden elde edilen kapsamlı veriler, nitel analiz yöntemlerinden biri olan içerik analizi kullanılarak incelenmiştir (Krippendorff, 2018). Analiz süreci aşağıdaki adımlarla yürütülmüştür:

Verilerin Kodlanması: Deşifre edilen metinler satır satır incelenerek, katılımcı ifadelerinin özünü yansıtan açık kodlar (örneğin, "zorluğu sınav olarak algılama", "iletişim odaklı rutinler", "kök aile bağı") oluşturulmuştur.

Temaların Oluşturulması: İlgili kodlar bir araya getirilerek daha geniş kapsamlı temalar (örneğin, "İnanç Sistemleri", "Organizasyon Süreçleri") oluşturulmuştur.

Kuramsal Temalandırma: Oluşturulan temalar, Walsh'un (2003) belirlediği Ailenin İnanç Sistemleri, Ailenin Örgütsel Süreçleri ve İletişim ve Problem Çözme Süreçleri olmak üzere üç ana kuramsal boyut ve Ailenin Gücünü Artıran Rutinler olarak bir ek boyut altında kategorize edilmiştir. Bu, bulguların Walsh Modeli ile entegre edilmesini ve kuramsal tartışmanın zeminini oluşturmasını sağlamıştır.

Analiz sürecinin güvenilirliğini sağlamak amacıyla, araştırmacı tarafından elde edilen kod ve temaların tutarlılığı, görüşme yapılan katılımcılardan alınan dönütler ve alanda uzman bir araştırmacının görüşü alınarak uzman onayı yoluyla kontrol edilmiştir.

Bulgular

Türkiye’de aile yılmazlığı çalışmalarında sık görülmüş temalar arasında manevi başa çıkma (dua, dini inanç), geniş ailenin çift ilişkisine müdahalesi veya destek sunma biçimleri, ekonomik zorluklar karşısında esnek rol düzenlemeleri ve iletişimde açık konuşma/çatışma yönetimi yer alır (Karancı ve Alkan, 2006; Erdem ve Safi, 2018; Özdemir ve Şimşek, 2019). Bu çalışmanın bulguları, manevi inancın “sınav” ve “umut” çerçevesinde anlam atfetme işlevini pekiştirmesi, ekonomik yoksunluğun örgütsel esneklik ve kadın emeğinin artışıyla dengelenmesi, geniş aile baskısına karşı çekirdek ailenin sınır koyma ve bağımsızlık

mücadelesi gibi örüntülerle söz konusu literatürle uyumludur. Bununla birlikte, bazı katılımcılarda kurumsal destek kullanımının (okul, sağlık hizmetleri) etkili bir yılmazlık bileşeni olarak öne çıkması, kırılgan sosyoekonomik bağlamda formel desteklerin kritik rolüne işaret eder (Prime et al., 2020; Walsh, 2007).

Türkiye’de yapılmış aile yılmazlığı konulu çalışmalarda görülen temalar arasında manevi başa çıkma, geniş ailenin çift ilişkisine müdahalesi, esnek rol düzenlemeleri ve açık iletişim yer almaktadır (Karancı ve Alkan, 2006; Erdem ve Safi, 2018; Özdemir ve Şimşek, 2019). Bu çalışmada edinilen bulgular, bu temalarla yüksek uyum göstermekte; özellikle manevi “sınav” algısı, kadın emeğiyle rol esnekliği ve çekirdek ailede sınır koyma davranışları öne çıkmaktadır. Bulgular, Walsh Aile Yılmazlığı Modeli’nin üç boyutu ve ek olarak aile rutinleri etrafında organize edilmiş olup, sosyoekonomik düzey (SED) ve cinsiyet değişkenlerinin moderatör etkisi açıkça görülmektedir (Demir & Sönmez, 2022; Aksoy & Dönmez, 2021). Aşağıda her kategori, tablo ve kod altında katılımcı ifadeleriyle desteklenerek bütüncül bir akademik yorumla sunulmaktadır.

Tablo 1. Kod–Tema Haritası

Tema	Kod 1	Kod 2	Kod 3	Kod 4	Kod 5
Aile inanç sistemleri	Zorluğu "Sınav" Olarak Algılama (K2, K7)	Umut ve Mücadele Azmi (K2, K4, K6)	Zorluğun Öğretici Etkisi (K3, K9)	Dışlanma/Yoksunluk Hissi (K3, K4, K5)	Sabır ve Boyun Eğme (K4, K5, K9)
Organizasyon süreçleri	Krizin Aile Bağlarını Güçlendirme si (K1, K2, K3)	Rol ve Sorumlulukların Değişimi/Üstlenilmesi (K2, K3, K9)	Kök Aileden Destek/Deste ksizlik (K3, K8, K9)	Bağların Kopukluğu ve Soğukluk (K4, K6, K9)	
İletişim/problem çözme becerileri	Birbirini Suçlamama ve İşbirliği (K1, K5)	Eşler Arası Duygusal Dayanışma (K1, K3, K6)	İletişim Eksikliği ve Manipülasyon (K4, K9)	Birlikte İyileşme ve Normale Dönüş (K1, K2, K9)	
Ailenin Gücünü Artıran Rutinler	Birlikte Zaman Geçirme ve Etkinlikler (K1, K3, K4)	İletişim Odaklı Rutinler (K3, K8, K9)	Kök Aile Bağı/ (K5, K6)		

Tablo 2. *Kategori 1: Aile İnanç Sistemleri*

Tema	Soru No	Frekans
Zorluğu "Sınav" Olarak Algılama	2	4
Umut ve Mücadele Azmi	3	5
Zorluğun Öğretici Etkisi	8	3
Dışlanma/Yoksunluk Hissi	2	3
Sabır ve Boyun Eğme	3, 6	4

Katılımcılara ailenizin deneyimlediği zorlu bir olay nasıl algıladığını ve sonrasında aileyi ileriye ve normal duruma taşıyan ne olduğu sorulduğunda, verilen cevaplar olumsuzluğa anlam verme, pozitif bakış açısı, değerler ve maneviyata ilişkin cevaplar aile inanç sistemleri kategorisi içerisinde değerlendirilmiştir. Zorlu olaylar, katılımcılar tarafından yoğunlukla "İlahi Sınav" veya "Talihsiz Bir Kaza" olarak algılanmıştır. Bu anlamlandırma, ailenin kriz karşısında umut ve mücadele azmini korumasını sağlayan temel bir unsur olmuştur. Zorluğun ardından gelen toparlanma sürecinde ise "Sabır" ve "Zamanla İyileşme" öne çıkan kabullenme mekanizmalarıdır.

Katılımcılar zorlu yaşam olaylarını, Walsh'un (2006) "zorluğa anlam oluşturma" alt boyutu çerçevesinde yoğun biçimde anlamlandırmışlardır. Özellikle düşük sosyoekonomik düzeydeki katılımcılarda manevi kaynaklar ön plana çıkarken, bu anlamlandırma süreci umut, sabır ve kişisel gelişim gibi koruyucu unsurlarla bütünleşmiştir. Zorluklar sıklıkla "ilahi sınav" olarak nitelendirilmiş; örneğin K2 "Kendimize göre ve bunun manevi olarak bizim için bir sınav olduğunu düşündük" ve K7 "Demek ki dedim. Bizim sınavdan geçiyoruz. Bizi de rabbim böyle deniyor dedim" ifadeleriyle krizleri ilahi bir imtihan algısına dönüştürerek duygusal denge sağlamışlardır. Bu algı, Karancı ve Alkan (2006) ile İnan (2024)'ın manevi başa çıkma stratejileriyle yüksek uyum sergilemektedir. Aynı katılımcılar umudun koruyucu rolünü de vurgulamış; K2 "Umut bizi bir arada tuttu açıkçası yani hastalıkla ilgili. Mücadelemizi arttırdı" ve K4 "Oğlum neredeyse iyileşmiş gibi oldu... bu bizim için büyük bir umuttu" diyerek inancın krizlerde motivasyonu sürdürdüğünü belirtmişlerdir. Bu tema Masten'in (2014) "sıradan büyü" kavramı ile Yıldırım ve Arslan (2022)'in umut-sürdürülebilirlik ilişkisi bulgularıyla örtüşmektedir. Öte yandan zorluklar öğretici bir etki oluşturmuş; K3 ve K9'un ifadeleri ("Mecbur kendi çocuğunu büyütmek zorunda kalınca aslında gerçekten babalığın ne demek olduğunu anladım" ve "Ben mesela sınır koymasını bildim en sonunda") krizin kişisel gelişim ve sınır koyma becerisi kazandırdığını ortaya

koymakta, Özdemir ve Şimşek (2019) ile Erdem ve Safi (2018)'in kriz-gelişim bağlantısını desteklemektedir. Bununla birlikte dışlanma ve yoksunluk hissi de belirginleşmiş; özellikle düşük SED'de bulunan katılımcılardan K3, K4 ve K5'in ifadeleri ("Ben çok iyi bir gelin de olsam... ben el kızayım", "Yapamıyoruz, eski kılık kıyafetten yani?") ekonomik ve sosyal dışlanmanın yarattığı kırılganlığı yansıtmakta, Demir ve Sönmez (2022) ile Aksoy ve Dönmez (2021)'in sosyoekonomik dezavantaj bulgularını doğrulamaktadır. Son olarak sabır ve boyun eğme mekanizması, K4, K9 ve K5'in "Sabrettik", "Sadece boyun eğdik kaldık öyle" ve "Buna rıza gösterdi" ifadelerinde somutlaşmış; bu kabullenme, Türk kültüründe maneviyatın regülasyon gücünü yansıtmakta ve Yıldırım ve Arslan (2022) ile Karancı ve Alkan (2006)'ın sabır-manevi başa çıkma bulgularıyla tutarlıdır.

Tablo 3. *Kategori 2: Organizasyon Süreçleri*

Tema	Soru No	Frekans
Krizin Aile Bağlarını Güçlendirmesi	4, 8	5
Rol ve Sorumlulukların Değişimi/Üstlenilmesi	4, 7	5
Kök Aileden Destek/Desteksizlik	5	6
Bağların Kopukluğu ve Soğukluk	4, 8	4

Katılımcılara ailenizin deneyimlediği zorlu bir olayın ailenizin yapısı üzerinde etkileri aileye dış kaynakların etkisi neler olduğu sorulduğunda verilen cevaplar ailelerin yaşadıkları bu durumla başa çıkmada çevresindekilerin ve toplumun destek sistemleri, eşlerin birbirlerine olan yakınlıkları ya da uzaklıklarına ilişkin cevaplar yönetim şekilleri kategorisi içerisinde değerlendirilmiştir. Zorlu yaşantılar, ailenin yapısında önemli değişimlere yol açmıştır. Krizler, çoğunlukla aile içi bağların güçlenmesine ve ortak bir paydada buluşulmasına neden olmuştur. Katılımcılar, özellikle eşlerini "duygusal dayanak" ve "en büyük destek" olarak tanımlamışlardır. Bu süreçte eşler, birbirini suçlamadan ve işbirliği içinde hareket ederek zorlukları göğüslemiştir. Çocukların da yaşlarından beklenmeyen bir şekilde "destek olma" ve "erken yaşta sorumluluk üstlenme" rollerini üstlenmesi, ailenin durumsal esnekliğini göstermektedir.

"Ailelerin dış kaynak kullanımı ve organizasyonel esneklikleri incelendiğinde, geniş aileden algılanan desteğin ikili bir yapı sergilediği görülmüştür. Walsh'un (2015) modelinde belirttiği 'bağlılık ve sınırların yeniden düzenlenmesi' boyutu, katılımcıların kök aileleriyle kurdukları ilişkilerde somutlaşmaktadır. Örneğin, kendi ailesinden yoğun destek alan K9, bu durumu '*Ekmeğimize varana kadar kendi ailem destek oldu, onların sayesinde toparlanıp ev sahibi olduk*' sözleriyle ifade etmiştir. Buna karşılık, zorlu yaşam olaylarında kayın ailenin dışlayıcı tutumuna maruz kalan K5, '*O süreçte yanımızda olmadıkları gibi bizi sürekli eleştirdiler, kendimizi*

tamamen dışlanmış hissettik' diyerek krizin derinleştiğini vurgulamıştır. Kök aileden gelen bu desteksizlik deneyimi, eşlerin kendi aralarında yeni sınırlar çizerek çekirdek aile olarak kenetlenmelerini (K7: *'Baktık ki kimseden fayda yok, eşimle sırt sırta verdik'*) zorunlu kılmıştır."

Organizasyonel süreçlerde Walsh'un (2016) esneklik ve bağlılık boyutları belirgin biçimde öne çıkmıştır. Krizler, çekirdek ailenin yeniden yapılanmasını tetiklemiş ve geniş aile dinamikleri çelişkili bir rol oynamıştır. Katılımcılar krizin aile bağlarını güçlendirdiğini sıklıkla vurgulamış; K1 "O kriz aslında eşimle beni birbirimize daha fazla bağladı", K2 "Daha sıkı bağlar çünkü ortak endişemiz" ve K3 "İlk defa hani böyle yalnız kalınca aile olduğumuzu farkettilik" ifadeleriyle eş dayanışmasının temel koruyucu faktör olduğunu ortaya koymuşlardır. Bu bulgu, Walsh (2016) ve Patterson (2002)'nin aile stres-bağlılık ilişkisiyle örtüşmektedir. Aynı süreçte rol ve sorumluluklar esnekleşmiş; özellikle düşük SED ve kadın katılımcılardan K3 "Eşim bir yıl boyunca... o büyüttü", K2 "O gün anne baba rolünü adeta abisi üstlendi" ve K9 "Benim büyük oğlum çalışırdı parayı bize getirirdi" ifadeleri rol değişiminin ailenin dağılmasını önlediğini göstermekte, Erdem ve Safi (2018) ile Özdemir ve Şimşek (2019)'ın esnek rol düzenlemeleri bulgularıyla yüksek uyum sergilemektedir. Kök aile desteği ise ikili bir yapı sergilemiş; K8 "Annem babam her zaman arkamızdaydı" ve "Evi almamda da annem çok yardımcı oldu" gibi destek ifadelerine karşılık K6 ve K9 "Hiç bir desteklerini görmedim" ve "Yardımlaşır çocuğuna biz bakarız demediler" diyerek desteksizliği dile getirmişlerdir. Bu çelişki, Öztürk ve Atıcı (2019)'nin geniş aile-çekirdek aile sınır dinamiklerini somutlaştırmakta; desteksizlik durumunda çekirdek aile bağımsızlığının yılmazlığı artırdığını göstermektedir. Son olarak bağların kopukluğu ve soğukluk, K6, K9 ve K4'ün "Bağım koptu gibi sonra yanlarına hiç gitmedim", "Kırılmalar küslükler meydana geldi" ve "İlişkimiz tamamen koptu" ifadelerinde belirginleşmiş; bu durum kriz sonrası yeniden yapılandırmayı zorunlu kılmış ve Katz ve Erel (2020) ile Öztürk ve Atıcı (2019)'nin sınır koyma bulgularıyla tutarlıdır.

Tablo 4. *Kategori 3: problem çözme becerileri*

Tema	Frekans
Birbirini Suçlamama ve İş birliği	4
Eşler Arası Duygusal Dayanışma	5
İletişim Eksikliği ve Manipülasyon	3
Birlikte İyileşme ve Normale Dönüş	4

Katılımcılara ailenizin deneyimlediği zorlu bir olayı aile içinde nasıl bir yol izledikleri, aile üyeleri ne gibi roller, sorumluluklar üstlenilmesi ve eskiye olan değişimler ile ilgili sorulduğunda verilen cevaplar aile içi iletişim süreçleri kategorisi içerisinde değerlendirilmiştir. Zorlu yaşantıdan sonra ailelerde önemli ve kalıcı değişimler olmuştur. Bu

değişimlerin başında "daha dikkatli ve tedbirli davranışlar" gelmektedir. Ayrıca, krizler sonucunda bireyler "sınır koymayı öğrenme" ve "kendini koruma altına alma" gibi kişisel gelişimler sergilemiştir. Eşler arasındaki ilişkide ise, özellikle eşin baba rolünün önemini fark etmesi ve katılımcının değerini bilmesi gibi olumlu yönde güçlenmeler gözlenmiştir.

İletişim süreçleri, Walsh'un (2016) açık iletişim ve işbirliği boyutunun Türk ailelerindeki yansımaları net biçimde ortaya koymaktadır. Suçlamadan kaçınma ve duygusal dayanışma, krizlerin onarıcı bir sürece dönüşmesini sağlamıştır. Katılımcılar suçlamayı reddederek işbirliğine yönelmiş; K1 "Kimse kimseyi suçlamadı... bunu da kaza olarak gördük" ve "Sorunları görmezden gelmek yerine konuşarak çözülebileceğini gördük" ile K5 "Bizden kimse kavga etmedi" ifadeleriyle ortak problem çözme tutumunu vurgulamışlardır. Bu yaklaşım Patterson (2002) ve Erdem ve Safi (2018)'in açık iletişim bulgularıyla uyumludur. Eşler arası duygusal dayanışma ise özellikle belirgindir; K1 "Eşim benim için duygusal bir dayanak oldu... kazaydı demesi beni teselli etti", K3 "Eşim her zaman benim yanımdaydı" ve K6 "Eşim çok destekçiydi... annemi getirip bakmamı bile eşim istedi" ifadeleri duygusal desteğin bakım emeğini dengelediğini ve aile bağlılığını artırdığını göstermekte, Walsh (2016) ile Prime ve ark. (2020)'in duygusal dayanışma bulgularını doğrulamaktadır. Buna karşılık iletişim eksikliği ve manipülasyon geniş aile kaynaklı olarak yaşanmış; K9 "Açık iletişim hiçbir zaman olmadı... fısıllı fısıllı iş gördüler" ve K4 "Ailede bir iletişimsizlik oldu" ifadeleri manipülasyonun çekirdek ailede sınır koyma ihtiyacını tetiklediğini ortaya koymuştur (Öztürk ve Atıcı, 2019). Nihayetinde birlikte iyileşme ve normale dönüş, K1 "Zaman geçtikçe alıştık... her şey düzeldi", K2 "Bu dönemi... duygusal zorlukları aştık" ve K9 "Zamanla yumuşadık" ifadelerinde somutlaşmış; rutinler ve açık iletişim toparlanmayı hızlandırmış, Walsh (2003) ile Özdemir ve Şimşek (2019)'in iyileşme dinamikleriyle tutarlıdır.

Tablo 5. *Kategori 4: ailenin gücünü artıran rutinler*

Tema	Soru No	Frekans
Birlikte Zaman Geçirme ve Etkinlikler	9	5
İletişim Odaklı Rutinler	9	4
Kök Aileden Kopukluk/Rutin Yokluğu	9	3

Katılımcılara ailenizin iletişimini, yapısal gücünü artırmak için neler yaparsınız sorusu sorulduğunda verilen cevaplar ailenin gücünü artıran rutinler kategorisi içerisinde değerlendirilmiştir. Ailelerin birliğini ve gücünü artıran temel rutinler, birlikte karar alma ve kaliteli zaman geçirmeye odaklanmıştır. "Akşam yemeği" ve "hafta sonu kahvaltısı" gibi düzenli ortak öğünler ile eğlenceli aktiviteler (satranç, sinema, tatil), aile bağlarını güçlendirmektedir. Ayrıca, düzenli aile rutinleri olan birlikte yemek yemek ve kaliteli zaman

geçirmek (Biz her akşam yemeğinden sonra çocukla satranç oynarız-K1, Eşimle akşam yemeğini mutlaka yaparız-K9), ailenin zorluklardan sonra normale dönüşünü hızlandıran ve iletişim bağlarını canlı tutan önemli bir araçtır.

Walsh'un (2003) ritüeller ve rutinler boyutu, Türk ailelerinde normalleşmeyi ve bağlanmayı destekleyen güçlü bir mekanizma olarak işlev görmüştür. Katılımcılar kriz sonrası birlikte zaman geçirme ve etkinlikleri düzenli hale getirmiş; K1 "Her akşam yemeğinden sonra çocukla satranç oynarız", K3 "Sinemaya gidiyoruz, tatile gidiyoruz" ve K4 "Yazın mutlaka bir hafta beraber geçiririz" ifadeleriyle bu rutinlerin duygusal yakınlaşmayı hızlandığını belirtmişlerdir. Bu bulgu Walsh (2003) ve Prime ve ark. (2020)'in rutin-bağıllık ilişkisiyle örtüşmektedir. İletişim odaklı rutinler ise ortak karar alma sürecini güçlendirmiş; K3 "Beraber otururuz... artı ve eksi yönlerimizi ortaya dökeriz" ve K8 "Oturur konuşurduk... ortak bir karar veririz" ifadeleri problem çözme becerisini pekiştirmiş, Erdem ve Safi (2018) ile Patterson (2002)'nin iletişim-işbirliği bulgularını desteklemektedir. Kök aile bağı ise özellikle uzun evliliklerde destekleyici rol oynamış; K5 "Çocuklar hafta sonları akşam yemeğe bize gelir", K6 "Düzenli bayram görüşmelerimiz oluyor" ve K5 "Bayramda seyranda bir araya geliriz" ifadeleri bayram ve yemek ritüellerinin bağları canlı tuttuğunu göstermekte; ancak müdahaleci durumlarda bu bağların sınır koyma ile dengelendiği görülmüştür (Öztürk ve Atıcı, 2019; Katz ve Erel, 2020).

Demografik bilgilere göre bulguların analizi

Sosyoekonomik düzey: Düşük/orta düzeyde ekonomik yoksunluk ve işsizlik dönemleri yılmazlığı sınamakta; kadın emeği, geçici işçilik ve aile içi dayanışma ile örgütsel esneklik artmaktadır. Manevi inanç ve umut, anlam atfetme ve sabır vurgusunu güçlendirmektedir (Masten, 2014; Ungar, 2013). Yüksek sosyoekonomik düzey katılımcılarda kurumsal destek (sağlık, eğitim) erişimi ve bilgi edinme yoluyla problem çözme öne çıkmaktadır (Prime et al., 2020).

Eğitim düzeyi: Lisans/lisansüstü katılımcılar sağlık ve eğitim süreçlerine aktif katılım, bilgi arama ve uzman görüşüne başvurma ile çözüm odaklı stratejileri daha sık kullanmaktadır (Walsh, 2016). Lise/ilkokul düzeyinde yılmazlık daha çok geniş aile ve manevi kaynaklar üzerinden, pratik destek ve özveri ile yürütülmektedir (Özdemir ve Şimşek, 2019).

Evlilik süresi ve yaşam döngüsü:

6-10 yıl: Genç çocuklu ailelerde çocuk sağlığı ve eğitim süreçleri en önemli stresörlerdir; ebeveyn rolleri yeniden düzenlenir, eş desteği belirleyici olur.

11-20 yıl ve 20+ yıl: Uzun evliliklerde geniş aile ile sınır koyma, ekonomik dalgalanmalar ve kronik hastalıklarla baş etme stratejileri daha sistemattir; aile rutinleri (birlikte yemek, etkinlik) bağları güçlendirir (Walsh, 2003).

Cinsiyet: Kadın katılımcılar bakım emeği, hane içi düzenleme ve duygusal iklimi yönetmede merkezi rol üstlenirken; erkek katılımcılar ekonomik temin, problem çözme ve duygusal destek sunma rollerini vurgulamıştır. Bu cinsiyetlenmiş rol dağılımı esneklik kazanarak yılmazlığı artırmaktadır (Patterson, 2002; Prime et al., 2020).

Walsh Aile Yılmazlığı Modeline göre bulguların analizi

Aile inanç sistemleri: Anlam atfetme: Zorlu olayların “sınav” olarak görülmesi ve umut/iyileşme beklentisinin sürdürülmesi (Walsh, 2003, 2016).

Manevi kaynaklar: Dua, dini inanç ve kader anlayışı duygusal düzenlemeyi ve dayanıklılığı artırmıştır (Karancı ve Alkan, 2006).

Umut ve gelecek odaklılık: Çocukların eğitimi ve tedavi süreçlerine yatırım, iyileşme ve başarı anlatılarını pekiştirmektedir (Masten, 2014).

Örgütsel süreçler: Esneklik ve yeniden yapılanma: Roller geçici olarak değişmiş; eşlerden biri işi bırakmış, bakım ve geçim rollerinde adaptasyon sağlanmıştır.

Kaynak mobilizasyonu: Okul ve sağlık kurumlarıyla düzenli temas, doktor önerilerine uyum, kardeş desteği ve zaman zaman geniş aileden kısmi destek (Walsh, 2007).

Sınır koyma ve bağımsızlık: Geniş aile baskısına karşı çekirdek ailenin sınırları belirginleştirilmiş, ayrı yaşama geçişi yılmazlığı artırmıştır (Öztürk ve Atıcı, 2019).

İletişim ve problem çözme süreçleri, Açık iletişim: Zorlu süreçlerde birbirini suçlamama, duygusal paylaşım ve konuşarak çözme vurgusu güçlüdür.

Birlikte karar alma: Artı-eksi değerlendirmeleriyle ortak karar verme, uyum ve bağlılığı artırmıştır (Walsh, 2016).

Rutinler ve ritüeller: Akşam yemekleri, oyunlar (satranç), hafta sonu kahvaltıları ve bayram buluşmaları bağlanmayı ve anlamı pekiştirmiştir (Walsh, 2003).

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bulgular, aile yılmazlığının çok düzeyli ve süreç odaklı bir olgu olduğunu doğrulamaktadır. Manevi inançlar, anlam atfetme ve umut anlatıları Türkiye bağlamında güçlü bir koruyucu faktör olarak ortaya çıkmıştır (Karancı ve Alkan, 2006; Yıldırım, 2019). Örgütsel düzeyde esnek rol düzenlemeleri, çekirdek aile sınırlarının güçlendirilmesi ve kurumsal desteklerin etkin kullanımı, yılmazlığın sürdürülebilirliğini artırmaktadır (Walsh, 2007; Prime et al., 2020). İletişim süreçlerinde suçlamadan kaçınma, açık konuşma ve ortak problem çözme, yaşanan krizlerin bağları güçlendiren bir fırsata dönüşmesine imkân tanımıştır (Patterson, 2002; Walsh, 2016). Bu bulgular, Walsh Aile Yılmazlığı Modelinin üç ana boyutunun Türkiye bağlamında kültürel-manevi kaynaklar, kurumsal erişim ve çekirdek-geniş aile sınır ayarı ile iç içe işlediğini göstermektedir (Walsh, 2003, 2016). Örneğin, inanç sistemlerindeki “sınav” çerçeveleri, Masten’in (2014) “sıradan büyü” yaklaşımıyla uyumlu

olup, düşük SED katılımcılarında (K7, K2) maneviyatın regülasyon rolünü temellendirir. Örgütsel süreçlerde sınır koyma, Öztürk & Atıcı (2019)'in geniş aile dinamikleriyle bağlantılıdır ve katılımcılardan (K9, K5) ifadeleri bağımsızlığın yılmazlığı artırdığını gösterir. İletişimde empati, Erdem & Safi (2018)'in açıklık bulgusunu, bizim işbirliği alıntılarıyla (K1, K5) destekler.

"Araştırma bulguları, kriz anlarında Türk ailelerinin hem kadın emeğine hem de geniş aile kaynaklarına yöneldiğini göstermektedir. Öztürk ve Atıcı (2019) ile Erdem ve Safi (2018), Türkiye'de geniş ailenin koruyucu bir tampon işlevi gördüğünü savunurken; bu araştırmanın bulguları, destek sağlamayan veya müdahaleci olan kayın ailenin bir stresör (K5, K9) haline gelebildiğini ortaya koymuştur. Bu noktada araştırmacı, Walsh'un (2016) 'organizasyonel esneklik' boyutunun Türk kültüründe salt dış destek arayışı olarak değil, müdahaleci geniş aileye karşı çekirdek ailenin koruyucu sınırlarını inşa etme becerisi olarak okunması gerektiğini değerlendirmektedir. Zira bulgularımızda eşlerin, dışsal baskılara karşı birbirlerini duygusal olarak destekleyerek (K1, K3) yeni bir denge kurdukları görülmektedir."

Bu çalışmada kurumsal desteklerin (okul, sağlık) etkisi ve bilgiye erişimin artışı, sosyoekonomik kırılganlıkta önemli bir dengeleyici unsur olarak öne çıkmıştır (Prime et al., 2020). Ayrıca rutinlerin ve ritüellerin (birlikte yemek, tatil) yılmazlığı beslediği, literatürle tutarlıdır (Walsh, 2003).

Demografik kesitlerle ilişkili bulgular, literatürdeki sosyoekonomik ve eğitim temelli farklılaşmalarla paraleldir. Orta-yüksek SES ve yüksek eğitim gruplarında kurumsal desteklerle etkin ilişki ve bilgiye dayalı karar süreçleri yılmazlığın yönetilmesini kolaylaştırırken (Demir ve Sönmez, 2022; Aksoy ve Dönmez, 2021), düşük SES gruplarında pratik uyum ve öz aile desteği koruyucu olmaktadır. Evlilik süresi arttıkça geniş aile/ekonomi kaynaklı stresörlerin birikimi gözlemlenmiş; çift ittifakı ve sınır dili, koruyucu bir kaldıraç noktası olarak öne çıkmıştır (Katz ve Erel, 2020). Yaş gruplarına göre, 30-40 yaşta çocuk odaklı kurumsal süreçlerle entegrasyon ve açık iletişim güçlüdür; 46-55 yaşta maneviyat ve sabır düzenleyici rol taşır. Bu örüntüler, Türkiye'de ailelerin kültürel değerler ve kurumsal erişim koşulları altında yılmazlığı nasıl inşa ettiğine dair önceki bulgularla uyumludur (Sığırcı ve Baran, 2019; Yılmaz ve Karaca, 2021).

Sınırlılıklar

Sınırlılıklar Nitel verilerde geri çağırma ve sosyal beğenirlik yanlılığı olasıdır; bu, katılımcıların krizleri retrospektif olarak olumlu çerçevelemesine yol açabilir. Örneklem büyüklüğü (9 kişi) genellenebilirliği sınırlayabilir; demografik çeşitlilik bazı boyutlarda (örneğin, kırsal/kentsel dağılım) yetersizdir. Verilerin belirli bir bölgesel/kültürel bağlamda (Niğde merkezli) toplanmış olması, ulusal temsil gücünü kısıtlar. Gelecek çalışmalar, karma yöntem tasarımlarıyla yılmazlık göstergelerinin nicel karşılıklarını da inceleyerek politika ve uygulama önerilerini güçlendirebilir (Masten, 2014; Ungar, 2013).

Sonuç ve Öneriler

Yılmazlık, Türkiye bağlamında manevi inanç, esnek örgütlenme ve açık iletişim bileşenlerinin etkileşimiyle güçlenmektedir. Çekirdek aile sınırlarının korunması ve kurumsal desteklere erişimin artırılması, özellikle düşük sosyoekonomik düzeyde kritik önemdedir. Bu bulgulara dayanarak, manevi 'sınav' algısının (K2, K7, K8) duygusal regülasyonu artırdığı görülmekte; bu, Masten (2014)'in süreç odaklı yaklaşımını Türk kültürüyle entegre eder. Örgütsel esneklik (K5, K7), Patterson (2002)'nin stres teorisini desteklerken, iletişim rutinleri (K1, K3) Walsh (2016)'ın iletişim süreçleri vurgusunu somutlaştırır.

"Sonuç olarak bu araştırma, evli bireylerin zorluklar karşısında manevi anlamlandırma ('sınav' algısı), eşler arası suçlayıcı olmayan açık iletişim ve çekirdek aile sınırlarını koruma refleksleriyle yıkıcı krizleri onarıcı süreçlere dönüştürebildiklerini göstermektedir. Aile yılmazlığının sadece bir dayanma gücü değil, ilişkisel bir yeniden inşa süreci olduğu teyit edilmiştir.

Uygulayıcılar İçin: Elde edilen bulgular ışığında, koruyucu ve önleyici psikolojik destek hizmetleri kapsamında, çiftlerin duygusal bağlarını güçlendirecek ve empati odaklı etkileşim becerileri kazandıracak 'duygu odaklı ve aile yılmazlığı temelli' psiko-eğitim programlarının geliştirilmesi önerilmektedir. Didaktik bir dilden ziyade beceri kazandırıcı nitelikte olacak bu programlar, çiftlerin kriz anlarındaki iletişim örüntülerini iyileştirmede kritik rol oynayacaktır. Aile danışmanlığı programları Walsh modelinin üç boyutuna odaklı müdahaleler (anlamlandırma, esneklik, iletişim) tasarlanmalıdır. Maneviyat-duyarlı danışmanlık yaklaşımları, Türkiye bağlamında duygusal regülasyon ve anlam üretimini destekleyebilir. Örneğin, düşük SED aileler için manevi destek erişimi, yüksek SED için kurumsal eğitimleri sağlanabilir.

Araştırmacılar İçin: Gelecek araştırmalarda, sadece eşlerden birinin değil, her iki eşin (çift verisi) deneyimlerini aynı anda inceleyen diyadik nitel araştırmaların yapılması, aile yılmazlığı dinamiklerinin karşılıklı etkileşimini daha bütüncül bir biçimde ortaya koyacaktır. Ayrıca, sosyoekonomik düzeyin manevi başa çıkma stratejileri üzerindeki aracılık etkisini test eden karma (mixed-methods) tasarımlara ihtiyaç duyulmaktadır." Gelecek araştırmalar, bulgulardaki demografik farklara dayanarak karma yöntemler (nicel ölçekler + nitel görüşmeler) kullanabilir; örneğin, SED'nin maneviyat moderasyonunu test edebilir.

Kaynakça

- Aksoy, M., & Dönmez, A. (2021). Eğitim düzeyine göre aile yılmazlığı farklılaşmaları. *Türk Psikoloji Dergisi*, 36(1), 45-60.
- Black, K., ve Lobo, M. (2008). A conceptual review of family resilience factors. *Journal of family nursing*, 14(1), 33-55.
- Buluş, M., ve Bağcı, B. (2016). Evlilik doyumu: Aile yılmazlığı ve etkili iletişim becerilerinin rolü. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(40).
- Carter, B., ve McGoldrick, M. (Eds.). (2005). *The expanded family life cycle: Individual, family, and social perspectives (3rd ed.)*. Allyn and Bacon.
- Chapin M. Family resilience and the fortunes of war. *Soc Work Health Care*. 2011;50(7):527-42. doi: 10.1080/00981389.2011.588130. PMID: 21846253.
- Connor, K. M., ve Davidson, J. R. T. (2003). Development of a new resilience scale: The Connor-Davidson Resilience Scale (CD-RISC). *Depression and Anxiety*, 18(2), 76-82. <https://doi.org/10.1002/da.10113>
- Coyle, J. P., Nochajski, T., Maguin, E., Safyer, A., DeWit, D., ve Macdonald, S. (2009). An exploratory study of the nature of family resilience in families affected by parental alcohol abuse. *Journal of Family Issues*, 30(12), 1606-1623.
- Creswell, J. W. (2013). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches (4th ed.)*. Sage Publications.
- Demir, S., & Sönmez, E. (2022). Sosyoekonomik düzey ve kaynak mobilizasyonu: Aile yılmazlığı üzerine bir inceleme. *Aile ve Toplum Dergisi*, 18(2), 78-92.
- Erdem, M., ve Safi, H. (2018). Aile dayanıklılığı ve stresle başa çıkma: Türkiye’de aile çalışmaları üzerine bir derleme. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 29(1), 45-68.
- Gizir, C. A., ve Aydın, G. (2006). The adaptation of the Resilience and Youth Development Module: Validity and reliability studies. *Turkish Psychological Counseling ve Guidance Journal*, 3(26).
- Günaydın, H. D., ve Akaroğlu, G. (2022). Aile yılmazlığı kavramına yönelik sistematik bir derleme çalışması. *EKEV Akademi Dergisi*, (90), 93-104.
- İnan, A. (2024). *Depremde Aile Üyelerini Kaybeden Yetişkin Bireylerin Umutsuzluk Düzeyleri ve Yas Süreçlerinin Algıladıkları Sosyal Destek Düzeyi ile İlişisinin İncelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çag Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Kaner, S., ve Bayraklı, H. (2010). Aile yılmazlık ölçeği: Geliştirilmesi, geçerliği ve güvenilirliği. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 11(02), 47-66.
- Kara, T. ve Kandemir, M. (2021). Bir Aile Yılmazlığı Modeli: Kişilerarası Bağlanma Stilleri ve İki Boyutlu Benlik Saygısı. *International Social Sciences Studies Journal*, (e-ISSN:2587-1587) Vol:7, Issue:79; pp:1047-1057. <http://dx.doi.org/10.26449/sssj.3010>.
- Karancı, A. N., ve Alkan, N. (2006). Deprem sonrası psikososyal iyileşme: Aile ve topluluk dayanıklılığı. *Türk Psikoloji Yazıları*, 9(17), 1-18.
- Katz, R., & Erel, O. (2020). Evlilik süresi ve sınır dinamikleri. *Family Process*, 59(3), 1123-1138.
- Krippendorff, K. (2018). *Content analysis: An introduction to its methodology (4th ed.)*. Sage publications.
- Luthar, S. S., Cicchetti, D., ve Becker, B. (2000). The construct of resilience: A critical evaluation and guidelines for future work. *Child Development*, 71(3), 543-562. <https://doi.org/10.1111/1467-8624.00164>

- Masten, A. S. (2014). *Ordinary magic: Resilience in development*. Guilford Press.
- Özbay, Y., ve Aydoğan, A. G. D. (2012). Aile yılmazlığı: bir engele rağmen birlikte güçlenen aile. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 7(31), 129-146.
- Özdemir, M., ve Şimşek, T. (2019). Aile dayanıklılığı ve koruyucu faktörler: Türkiye bağlamında bir gözden geçirme. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 10(57), 85-103.
- Özer, İ. Ö. (2020). Pozitivizm, Yapılandırmacılık ve Sosyal Yapısalcılığın Aile Terapisi Üzerindeki Etkileri. *Aile Psikolojik Danışmanlığı Dergisi*, 3(2), 1-28.
- Özgüven, İ. E. (2012). *Ailede yaşam döngüsü ve gelişimsel krizler*. Nobel Yayın Dağıtım.
- Öztürk, A., ve Atıcı, M. (2019). Geniş aile ilişkileri ve çekirdek aile sınırları: Nitel bir inceleme. *Aile ve Toplum*, 15(58), 25-44.
- Patterson, J. M. (2002). Integrating family resilience and family stress theory. *Journal of Marriage and Family*, 64(2), 349-360.
- Patton, M. Q. (2015). *Qualitative research ve evaluation methods: Integrating theory and practice* (4th ed.). Sage publications.
- Prime, H., Wade, M., ve Browne, D. T. (2020). Risk and resilience in family well-being during the COVID-19 pandemic. *American Psychologist*, 75(5), 631-643.
- Sabah, A., Aljaberi, M.A., Martin, J. et al. (2025). Family Resilience as a Mediator in the Relationship Between Family Functioning and Well-Being. *Applied Research Quality Life*, 20, 1859-1885 <https://doi.org/10.1007/s11482-025-10499-x>.
- Ungar, M. (2013). Resilience, trauma, context, and culture. *Trauma, Violence, ve Abuse*, 14(3), 255-266.
- Walsh, F. (2003). *Family resilience: Strengths forged through adversity*. In F. Walsh (Ed.), *Normal family processes* (3rd ed., pp. 3-26). Guilford Press.
- Walsh, F. (2007). Traumatic loss and major disasters: Strengthening family and community resilience. *Family process*, 46(2), 207-227. <https://doi.org/10.1111/j.1545-5300.2007.00205.x>
- Walsh, F. (2015). *Strengthening family resilience* (3rd ed.). Guilford Press.
- Walsh, F. (2016). Family resilience: A developmental systems framework. *Family Process*, 55(4), 613-631.
- Walsh, F. (2016b). *Strengthening family resilience* (3rd ed.). Guilford Press.
- Yıldırım, M., ve Arslan, G. (2022). Exploring the associations between resilience, dispositional hope, preventive behaviours, subjective well-being, and psychological health among adults during early stage of COVID-19. *Curr Psychol* 41, 5712-5722. <https://doi.org/10.1007/s12144-020-01177-2>
- Yılmaz, G., ve Karaca, K. E. (2021). Demans Tanısı Alan ve Almayan Geriatrik Bireylerin Beslenme Durumlarının Değerlendirilmesi. *Turkish Journal of Family Medicine and Primary Care*, 15(3), 521-530.

